

leden, die volgens U een groote zonde bedrijven, welke den bedrager zoolang hij erin blijft, de verkondiging waardig doet zijn, dat hij geen deel in het rijk van Christus heeft. Juist daarom heeft het geen zin als Uw brief erop wijst, dat niet altijd afzetting uit het ambt behoefde gevolgd te worden door wering van het avondmaal. In alle gevallen toch, die tusschen U en ons in geding zijn, is volharding in wat Gij openbare grove zonde noemt aanwezig.

Vrij vertaald: U verwijst ons naar het feit, dat niet altijd afzetting gevolgd behoefde te worden door afhouding. U wilt zeggen: er zijn in de kerkelijke tucht ook „lichte gevallen”, b.v. menschen, die elders kerken; ze worden wel niet geheel ongemoeid gelaten, doch tot het uiterste gaan we met hen niet. En U suggereert nu door deze verwijzing, alsof het ook in dit geding gaat om „lichte gevallen”; onze zoogenaamde zonde zou op één lijn staan met „elders kerken” b.v. En Uw tucht jegens ons zou dan ook niet verder bedoelen te gaan, dan Middelburg 1933 vaststelde ten aanzien van andere „lichte gevallen”. Daarop antwoorden wij echter: zoodanige verwijzing is in het concrete geding zinloos. Wij weten dat ook wel, dat onderscheid gemaakt moet worden tusschen „lichte” en „zware” gevallen. Doch dat brengt ons hier geen stap verder. Want volgens U waren wij „zware” gevallen, en dat is dan in Uw oog, vanwege onze volharding in dat kwaad tot op den huidigen dag, nog ernstiger geworden. Suggereer ons dus nu niet, alsof het met ons wat meevalt, door een verwijzing naar Uw praxis in lichte gevallen, doch houdt U aan de feiten van Uw eigen vonnis inzake onze „zware” gevallen.

Dat kan een kind toch verstaan. Een verwijzing naar een regel voor lichte gevallen is zinloos als het zware gevallen betreft. Toen de minister van justitie indertijd een schikking trof ten aanzien van een groot aantal lichte gevallen, was dat geen troost voor Mussert en Blokzijl. Want zij wisten: wij vallen niet in deze termen. Wij zijn zware gevallen.

Hooft nu wat prof. R. daarop te zeggen heeft. Eerst valt al op de manier, waarop hij ons antwoord weergeeft. Ik moet eerlijk zeggen, dat ik deze weergave van een exegeet van professie niet versta. Want volgens prof. R. hebben wij gezegd, „dat niet van dezen (n.l. de menschen die elders kerken), maar wel van de scheurmakers in het avondmaalsformulier wordt gezegd, dat ze geen deel in het rijk van Christus hebben”. M.a.w. wij zouden — als ik nog even die terminologie bezigen mag — de menschen, die elders kerken gerangschikt hebben onder de lichte gevallen, en scheurmakers onder zware gevallen. Maar prof. R. weet heel goed, dat we iets anders beweerden. We zeiden immers: Uw verwijzing naar 1933, Uw praxis ten aanzien van leden die elders kerken is hier zonder zin. Dat U met hen niet voortvaart tot de afsnijding, en dat zij dus als lichte gevallen gelden, helpt ons niet; houdt U aan de feiten. Propageer geen suggesties alsof wij lichte gevallen zijn, doch propageer de feiten dat we zware gevallen zijn.

Men heeft hier één van de vele staaltjes van slordig lezen bij prof. R. Want inplaats dat hij nu ingaat op de feiten, en een zakelijke repliek geeft op wat wij schreven, zet hij nu zijn lezers iets anders voor. Die vrijgemaakte deputaten rekenen „elders kerken” onder de lichte- en scheurmaking onder de zware gevallen.

En tegen dezen windmolen, dien hij zelf bouwde, gaat hij dan vechten. Aldus: „Hiertegenover begin ik met de vraag te stellen, of het wel zoo zeker is, dat de zonde van leden die elders kerken, in het avondmaalsformulier niet wordt genoemd? Er worden toch ook genoemd „allen, die hun ouderen en overheden ongehoorzaam zijn”. Ik weet niet, of de opstellers bij die „overheden” ook aan het kerkelijk ambt hebben gedacht; maar in ieder geval staat de tegen het kerkelijk ambt bedreven ongehoorzaamheid m.l. op één lijn met de ongehoorzaamheid tegenover ouders en (wereldlijke) overheden. En nu is verder niet te ontkennen, dat als iemand kerkt op een andere plaats dan waar hij naar de kerkelijke orde behoort te kerken, en trots de vermaningen van den kerkeraad daarmee voortgaat, de zoodanige ongehoorzaam is aan het kerkelijk ambt”.

M.a.w. prof. R. probeert hier aan te toonen, dat ook elders kerken behoort tot de in het avondmaalsformulier genoemde „ergerlijke zonden”. Daarover zou te praten zijn. Persoonlijk heeft dit betoog me allesbehalve overtuigd. Prof. R. houdt wel een heele redeneering om het „elders kerken” onder te brengen bij de „ongehoorzaamheid aan de overheden”. Doch hoe zwak het is, is direct duidelijk; dat prof. R. toegeeft, dat hij niet weet of de opstellers bij „overheden” wel aan kerkelijke overheden hebben gedacht, bewijst voldoende, dat het „elders kerken” niet in den catalogus van het formulier is opgenomen, en dat het nog zeer de vraag is, of men aan deze zonde wel ooit heeft gedacht in dat verband. Wat me bijzonder treft, is dat prof. R. het „elders kerken” maakt tot een kwestie van het vijfde gebod. En dat zal toch nooit gaan. Want het is een kwestie van het vierde gebod. Niemand verwachtte van me ooit eenige verdediging van het „elders kerken”, doch ik zal altijd een veroordeeling dezer zonde op de basis van het vijfde gebod blijven afwijzen. En het is voor mij altijd de vraag geweest, of het besluit van Middelburg

rechtvaardig is geweest. Immers, die zonde van „elders kerken” is ten eerste in de hand gewerkt door alle mogelijke pluriformiteitstheorieën en interkerkelijkheidsvertoogen van de zijde der leidende figuren. In 1936 werd ook de „pluriformiteit” opgenomen onder de reeks van leergeschillen, en men maakte in dien tijd, ook op dit punt, bewust front tegen figuren als Schilder, die Kuiper's pluriformiteitsthesen bestreed, en weer naar de confessie greep. Al heeft men nu pas het onderzoek der „pluriformiteit” op een allesbehalve fraaie manier van het agendum afgevoerd, een feit blijft, dat de groep die in '36 ter synode de lakens uitdeelde, de verwerping der pluriformiteit-à-la-Kuiper een confessionele dwaling achtte, en een kerkelijk onderzoek noodzakelijk vond. Maar als men de tegenstanders dezer pluriformiteitsleer als ketter beschouwt, moet men zich niet verbazen over een ontstellend achteruitgang van de belijdenis ten aanzien van de kerk, met als gevolg o.a. het „elders kerken”. De kerk, die openlijk de pluriformiteit predikt en op weg was als ketter te brandmerken de menschen die van deze pluriformiteit niets geloofden, heeft daarmee het kwaad van elders kerken slechts in de hand gewerkt, en daardoor ook moreel het recht verbeurd om deze „zondaars” te straffen. Als de synode van '36 ieder suspect verklaart die de pluriformiteit verwèrpt, hoe kan men dan straffen de menschen die zeer gretig de leer der pluriformiteit aannamen, gezien het „elders kerken”?

Prof. R. suggereert het „elders kerken” te straffen als kerkelijke ongehoorzaamheid. Maar ik geloof: die menschen waren zeer gehoorzaam; want in de prediking werd de leer, dat het vrijwel allemaal kerken waren, (meer of minder zuiver natuurlijk, doch toch altijd kerk), in de prediking werd die leer den menschen bevolen te gelooven. Doch waarom zijn ze dan strafbaar als ze er ook naar hielden? Omdat de kerkeraad het verbiedt? Prof. R. wil dus blijkbaar ook weer het dogma der kerk als een gezagsvraag beslissen in de tucht? Dus eerst het zaad der pluriformiteit strooien in een weltoebereide aarde, en als dat zaad straks honderdvoudig vruchten draagt ook in het „elders kerken”, dan die vruchten verdooien als onkruid? Den wind der pluriformiteit zaaien: want bij weigering verzet je je tegen het kerkelijk gezag; doch niet den storm van het „elders kerken” oogsten, want dat is ook al zonde tegen het kerkelijk gezag! Arme schapen en arme predikers: er is blijkbaar maar één gebod meer ginds: bukken voor de kerkelijke overheden!

Doch hoe dit verder ook zij: volgens prof. R. resorteert ook het „elders kerken” onder de ergerlijke zonden, in het avondmaalsformulier genoemd, onder de openbare grove feiten, die de K.O. op het oog had. Als hij gelijk heeft, dan moet hij dat niet ons voorhouden, doch zijn eigen synode. Laat hij dan zeggen: het besluit van Middelburg ziet als een licht geval, wat volgens het avondmaalsformulier een heel zwaar geval is. En laat hij dan vooral aan zijn synode zeggen: U had nimmer dat Middelburgsche besluit als een argument mogen gebruiken om de vrijgemaakten te overtuigen, dat scheurmaking tenslotte maar een licht geval is.

En dus: prof. R. en zijn synode mogen onderling gaan discussieeren over de vraag, of „elders kerken” een lichte of een openbare grove zonde is, — dat is niet de kwestie tusschen hen en ons. Als zijn synode antwoordbrieven schrijft, en prof. R. die verdedigt, laten ze zich dan allen houden bij de kwestie in geding: dat zij onze daden een openbare grove zonde hebben genoemd, en als zodanig die hebben verklaard uit avondmaalsformulier en K.O., en vervolgens dien overeenkomstig bestraft!

B. HOLWERDA.

BIBLIOTHEEK.

We zouden nog noemen de giften, die ontvangen waren vóór het tijdstip, waarmee onze verantwoording in „De Reformatie” was ingezet. Hier volgen ze:

Collecte spreekbeurt Deventer f125.—; collecte idem Enschedé f410.65; „Bijbelclub West” te Groningen f25.—; N. N. te B. f100.—; B. te R. f2.—; verzameld door ds H. K. te R. f280.— (gedeeltelijk); B. te K. f10.—; N. N. te B. f15.— (overhandigd); collecte te B. f47.— (gedeeltelijk); B. te A. f5.—; van een zuster te L. f5.— (overhandigd); collecte Musselkanaal f13.— (gedeeltelijk); N. N. te M. f25.— (overhandigd); P. te G. f10.—; collecte Rozenburg f100.— (helft); collecte Spakenburg f1000.— (gedeeltelijk); collecte spreekbeurt Amersfoort f203.50 (gedeeltelijk); N. N. te Z. f250 (overhandigd); mevr. K. te K. f25.—; A. H. te N. f20.—; Th. C. F. v. K. te L. f25.—; N. N. op het kerkelijk congres te Rotterdam f10.—; N. N. te N. (N.-B.) f25.—; J. S. te R. f50.—; A. G. V. Kzn te R. f250; overhandigd na kerkdienst te Groningen f50.—; idem f10.—; idem door dame kerkelijk congres te Enschedé f10.—; idem door B. op zelfde congres f75.—; K. R. te L. f250; D. K. te A. f50.—; K. v. d. S. te V. f10.—; J. S. te M. f10.—; H. H. te 's-G. f10.—; R. O. te H. f75.— (gedeeltelijk); J. W. te H. f100.—; H. v. d. M. te H. f250; G. J. B. te B. f20.—; Chr. Z. te A. f25.—; Mej. J. A. D. te D. f10.—; L. v. d. D. te A. f50.—; J. W. B. te A.-N. f250; L. v. d. V. te H. f250; T. v. d. M. te B. 250; H. v. d. H. f10.—;

N. N. door ds K. te G. f25.—; van een zuster f10.—; van N. N. f10.—, beide door ds H. te H.; A. Z. te G. f250; door v. d. Z. te G. f10.—; collecte congres Groningen f400.— (gedeeltelijk); van een zuster na congres Groningen f10.—; restant 2e collecte idem f200.—; collecte Zeist f100.— (gedeeltelijk); I. H. te G. f10.—; P. R. te R.-N. f10.—; S. v. d. V. te O. P. f30.—; collecte spreekbeurt Berkum f137.—; D. R. te R.-N. f5.—; gevonden in collecte te Bedum f25.—; N. N. te B. f20.—; L. H. te S. f10.—; bijdrage van zusters van B. te H. f61.50; J. v. d. H. & Zn te K. f25.—; Mevr. H. te K. f10.—; C. v. d. N. Dzn te N. a/Z. f25.—; H. R. te G. door prof. G. f250; N. N. te A. f15.—; L. te A. f10.—; „sjaarpot voor de bibliotheek” uit L. f3.59; restant collecte Zwolle f20.46; collecte Harlingen f250.—; T. ontvangen na kerkelijk congres te A. f250; „van een dankbaren broeder” door ds H. K. te R. f250.—; collecte Pernis f52.33; collecte Kampen en gift f192.75; gift idem f25.—; M. A. v. d. H. te Z. f25.—; vrouwenvereniging „Wees een Zegen” te K. f25.—; Mevr. R. door Z. f25.—.

Rectificatie: In „De Reformatie” 26 Juli 1947 staat onder de verantwoording „Suppletiefonds” „gedeelte collecte Spakenburg (voorts boekenfonds) f1155”, dit moet zijn f1155.—.

K. S.

EEN EIGENAARDIG DETAIL UIT EEN RECHTERLIJKE UITSpraak.

De arrondissementsrechtbank te Almelo heeft vonnis gewezen inzake de kerkelijke goederen te Daarlerveen. De rechtbank overwoog o.a., dat de plaatselijke Geref. kerk zelfstandigheid heeft om zich van het kerkverband los te maken, en dat hiermee niet te kort gedaan wordt aan de kardinale betekenis, welke door de K.O. wordt gehecht aan het leven in grooter verband. Het besluit van den kerkeraad te Daarlerveen om een eis van de classis Ommen niet te aanvaarden is te beschouwen als wettig kerkeraadbesluit. De vrijgemaakte kerk moet dus nog steeds worden aangemerkt als de rechtspersoon, die vóór de scheuring den eigendom had van de goederen.

Tot zoover loopt alles goed.

Maar dan komt er een overweging, die onze aandacht vraagt. Wij lezen: „het geschil dat partijen verdeeld houdt..... is in wezen een geschil over de leer, waarover de wereldlijke rechter niet heeft te beslissen. Ook al moet, gelijk in het onderhavige geval, één van beide partijen formeel als de eigenaar der kerkelijke goederen beschouwd worden, kan deze partij, die haar wil wensch door te zetten, wanneer de voorwaarden van uittreding niet billijk zijn, geacht worden misbruik van haar bevoegdheid te maken”.

Daarom wil de rechtbank van partijen nadere inlichtingen ontvangen, „terwijl zij bovendien, waar ook volgens gereformeerde opvatting in geschillen over kerkelijke goederen steeds een schikking behoort te worden getroffen, een minnelijke regeling wil beproeven”.

Daarom „beval” de rechtbank partijen voor het geven van inlichtingen en de beproefing van een schikking alsnog voor haar te verschijnen en hield ze elke verdere beslissing aan.

Tot zoover onze aanhaling uit het vonnis.

Natuurlijk verblijdt het ons, dat de kerkeraad, die volgens de bestaande K.O. de besluiten, die hij niet mocht ratificeren (volgens art. 31) dan ook metterdaad afwees, als eigenaar erkend wordt.

Maar dan lijkt ons het „bevel” om te verschijnen voor dezelfde rechtbank, die harerzijds een minnelijke schikking beproeven wil, onjuist. Zulk een schikking kan in kort geding worden opgelegd, maar niet in een ander geding worden „bevolen”. En het voornemen om daartoe zoo mogelijk te geraken mag dus niet een beslissing in rechten ophouden. Wil de eigenares zulk een schikking vrijwillig overwegen, dan is dat haar zaak. Wie beweren zou, dat de eigenares verplicht is zulk een mogelijkheid ter beoordeeling aan de rechtbank over te laten, terwijl de uiteindelijke beslissing door den afloop van de bemiddelingspoging afhankelijk gesteld wordt, die heeft in feite het eigendomsrecht ontkend.

De motiveering van de rechtbank lijkt ons aanvechtbaar. Ze zegt, dat de voorwaarden van uittreding niet billijk kunnen zijn en meent, dat de eigenaresse in zoo'n geval misbruik maakt van haar bevoegdheid. Maar een kerkeraad kan geen voorwaarden scheppen voor uittreding, die hij immers zelf ongeoorloofd acht. Men kan niet van een kerkeraad eischen, dat hij de voorwaarden schept waaronder men zich losmaken kan van wettige besluiten. Consequentie zou dan moeten zijn, dat een kerkeraad bij elk besluit waartegen oppositie komt met consequentie van uittreding, voorwaarden scheppen moest voor de uittreders. Dan kon na twee of drie besluiten van de kerkelijke goederen wel eens niets meer overblijven. Het eigendomsrecht en zijn uitoefening werden dan illusoir.

Consequentie zou eigenlijk moeten zijn op het standpunt van de rechtbank, dat de synode aan de vrijgemaakten aanstonds de goederen in minnelijke schikking had moeten overgeven voor een gedeelte. Voor-

al dan
kerkerac
en die c
loofsbel
haar be
altijd en
Indien
lerveen
linie, s
trouw is
ontrouw
ten wo
het ar
trekking
veel ge
afwijzen
Ten o

a. He
leer is.
zoodra
de toela
condities
en dus
elken
andering
welgeval
dat de
en van
samenle
dan wor
de leerb

b. Ten
Gereform
goederen
den gett
enkele t
den. Al
rechter
waarin
aan dis
nen. De
wen als
Chris
in-acht-

NAAR MEER

Prof.
te Leide
over de
spreken
n.l. aan
zen; en
Karl Ba
het „liel
stralen”
graag v

Prof.
redenen
lang ge
lang
ons ge
orgaan
Nieuwpc
eens ge
andere
naar d
deri
de zoon
heeft: d
kondigh
heeft o
van het
— dat
via Kar
In zij
aan „de
ten onn
druk va
de co
Ik zie h
gaan zi
bediend
gen he
in een

En d
synode”
de Vrij
roffel h
formule
in zijn
beweerd
gekeurd
behande
als de
des H.
in de
vond ze

En ki
Miskott
meer
zeer tot
kwestie
bracht,
dat a